

Вища юридична освіта
Як кваліфікаційна вимога до помічника судді

***Михайлов Олександр Миколайович,**
асистент кафедри адміністративного і фінансового права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Прагнення законодавця до вдосконалення правових засад організації судової влади та здійснення правосуддя в Україні змінило вектор у визначенні основ правового статусу помічника судді.

Відповідно до частини другої статті 151 нового Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року № 2453-VI, пункту 6 рішення Ради суддів України «Про затвердження Положення про помічника судді суду загальної юрисдикції» від 25 березня 2011 № 14, - помічником судді може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра, спеціаліста або магістра і вільно володіє державною мовою. Помічник судді Верховного Суду України повинен також мати стаж роботи в галузі права не менше трьох років.

Слід звернути увагу на той факт, що чинно законодавство України не містить норми-дефініції «випли юридична освіта». «Аналіз сучасної нормативно-правової бази України демонструє, що на сьогоднішній день в нашій країні не існує жодного документа, який би систематизував та визначав принаймні основні пріоритети державної політики в галузі реформування вищої юридичної освіти», стверджує Леонков С. [11].

Кодисем одним із завдань Програми розвитку юридичної освіти на період до 2005 року, що була затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 16 липня 2001 року № 344 передбачалося, – розроблення і запровадження державних стандартів вищої юридичної освіти для різних освітньо-кваліфікаційних рівнів.

Прес-службою у публічній сфері інформаційного зв'язу Міністерства юстиції України зазначалося, що в Україні планується запровадити Концепцію розвитку вищої юридичної освіти. «Про не йшлося у ході робочої зустрічі заступника Міністра юстиції України Володимира Богатиря із заступником директора «Американської асоціації юристів/Ініціатива верховенства права – Україна» Петром Павличенком» [10].

Александр Ж.М. [8, с. 213-217] та Христианенко Н.П. [14, с. 445-451], поклавши в основу своєї думки визначення запропоноване у проекті Концепції розвитку вищої юридичної освіти [12], стверджують, що єдиної юридичної освіти в Україні слід розглядати як певний рівень фахової освіти, а також як безперервний процес спеціалізованого теоретичного та практичного навчання, що здійснюється у різних навчальних закладах, де зосереджений висококваліфікований науковий і науково-педагогічний персонал, забезпечується поглиблена спеціалізована робота з науково-практичною діяльністю та готуються компетентні кадри у галузі права відповідно до стандартів вищої освіти. Основне завдання вищої юридичної освіти – підготовка кваліфікованих фахівців у галузі права, які працюють на утвердження в суспільстві верховенства права, правової свідомості та правової культури громадян.

Журнальський Я. вважає, що «природна освіта в Україні – це галузь вищої освіти» [11]. Ця думка Мігун В. – «дипломатизована» є та, що вища юридична освіта є необхідною складовою юридичної професії. «Втім, погляди фахівців на те, що таке «юридична освіта», відрізняються. Її визначають і розглядають як складову більш загальної правової освіти, як галузь вищої освіти, як фундамент юридичної професії, як структуру професійної компетентності юриста, як середовище формування нового покоління правників, як один із інструментів реалізації соціальної функції права, як критерій соціальної стратифікації, як специфічний вид підприємницької діяльності, як шлях розвитку позитивної кар'єри, як способ реалізації особистих амбіцій тощо» [9].

Згідно частини першої статті 6 Закону України «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 року № 2984-III, – до структури вищої освіти входять освітні й освітньо-кваліфікаційні рівні:

- 1) освітні рівні: середня вища освіта, повна вища освіта, повна вища освіта;
- 2) освітньо-кваліфікаційні рівні: молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст або магістр.

Освітньому рівню середньої вищої освіти відповідає освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста. Освітньому рівню повної вищої освіти відповідає освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра. Освітньому рівню повної вищої освіти відповідає освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста або магістра (частини перша – третя статті 7 Закону України «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 року № 2984-III).

П. 1 Постанови Кабінету Міністрів України «Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)» від 20 січня 1998 р. № 65 визначені молодші спеціалісти, бакалаври, спеціалісти та магістри – фахівці з вищою освітою.

Постановою Кабінет Міністрів України «Про перелік спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста» від 20 червня 2007 року № 839 визначено,

Шифр галузі	Найменування галузі знань	Напрямок підготовки	Код напрямку підготовки
Соціальні науки, бізнес і право			
0304	Право	Правознавство	5.0304010
		Правоохоронна діяльність	5.0304010

Постановою Кабінет Міністрів України «Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра» від 13 грудня 2006 року № 1719 визначено,

Шифр галузі	Найменування галузі знань	Напрямок підготовки	Код напрямку підготовки
Соціальні науки, бізнес і право			
0302	Міжнародні відносини	Міжнародне право	6.030202
0304	Право	Правознавство	6.030401
		Правоохоронна діяльність	6.030402

Постановою Кабінет Міністрів України «Про перелік спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста і магістра» від 27 серпня 2010 року № 787 визначено, –

Шифр галузі	Найменування галузі знань	Освітньо-кваліфікаційний рівень найменування спеціальності	код спеціальності	Освітньо-кваліфікаційний рівень найменування спеціальності	код спеціальності
0302	Соціальні науки, бізнес і право	Міжнародне право	7.03020201	Міжнародне право	8.03020201
0304	Право	Правознавство	7.03040101	Правознавство	8.03040101
		Правоохоронна діяльність	7.03040201	Правоохоронна діяльність	8.03040201
Специфічні категорії					
1801	Специфічні категорії			Управління сфери правопорядку***у	8.18010002
				Екологічна політика право***і	8.18010005

*** Спеціальності, за якими здійснюється підготовка професіоналів за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста, магістра на основі базової або повної вищої освіти за переліком галузей знань, напрямів підготовки і спеціальностей, який визначається центральними органами виконавчої влади за погодженням із Міністерством освіти і науки України.

Враховуючи визначену Законом України «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 року № 2984-III структуру вищої освіти та відповідність освітніх й освітньо-кваліфікаційних рівнів,

відсутність встановленої у статті 151 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року № 2453-VI кваліфікаційної вимоги – освітньо-кваліфікаційний рівень помічника судді та

неврегульованість у статті 151 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року № 2453-VI й рішенні Ради суддів України «Про затвердження Положення про помічника судді суду загальної юрисдикції» від 25 березня 2011 № 14 кваліфікаційної вимоги щодо наявності певної спеціальності у межах передбаченого освітньо-кваліфікаційного рівня відповідної галузі,

можна припустити, що у теперішній час помічник судді може мати вищу освіту у будь-якій передбаченій Кабінетом Міністрів України галузі назва спеціальності якої містить корінь слова «право» та освітньо-кваліфікаційний рівень від молодшого спеціаліста до магістра, а помічник судді Верховного Суду України повинен також мати стаж роботи в галузі права.

В умовах постійно зростаючого навантаження на суддю, кваліфікаційна вимога як повна вища освіта у галузі права за спеціальністю «Правознавство» або «Правоохоронна діяльність» з освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста або магістра є бажаною для помічника судді. Життєвий досвід, висока теоретична підготовка із правозастосовними навичками значно зменшить зусилля судді на ввід помічника у посаду та підвищать коефіцієнт корисної дії допомоги, яка надається помічником судді своєму шефу.

Враховуючи вищевикладене слід частину другу статті 151 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року № 2453-VI та пункт 6 рішення Ради суддів України «Про затвердження Положення про помічника судді суду загальної юрисдикції» від 25 березня 2011 № 14 викласти у такий редакції:

«Помічником судді може бути громадянин України, який має повну вищу освіту в галузі права за спеціальністю «Правознавство» або «Правоохоронна діяльність» з освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста або магістра. Помічник судді Верховного Суду України повинен також мати стаж роботи в галузі права не менше трьох років».

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року № 2453-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2453-17>

2. Постанова Кабінет Міністрів України «Про затвердження Програми розвитку юридичної освіти на період до 2005 року» від 10 квітня 2001 р. № 344 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=344-2001-%EF>

3. Постанова Кабінет Міністрів України «Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра» від 13 грудня 2006 року № 1719 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1719-2006-%EF>

4. Постанова Кабінет Міністрів України «Про перелік спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста» від 20 червня 2007 року № 839 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=839-2007-%EF>

5. Постанова Кабінет Міністрів України «Про перелік спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста і магістра» від 27 серпня 2010 року № 787 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=787-2010-%EF&p=1316463451253626>

6. Постанова Кабінету Міністрів України «Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)» від 20 січня 1998 р. № 65 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=65-98-%EF>

7. Рішення Ради суддів України «Про затвердження Положення про помічника судді суду загальної юрисдикції» від 25 березня 2011 № 14 [Електронний ресурс] / ЛІГА:ЗАКОН // Офіційний сайт. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MUS15618.html

8. Алексєєва Ж.М. «Образ юриста» як ціннісно-методологічна модель / Ж. М. Алексєєва // Науковий вісник ЛьвДУВС. – 2007. – № 1. – С. 213 – 217.

9. Бігун В. Юридична освіта в Україні та США // Юридичний журнал. – 2003. – № 4. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://justinian.com.ua/article.php?id=216>

10. Вища юридична освіта в Україні розвиватиметься за спеціальною концепцією [Електронний ресурс] / Прес-служба Міністерства юстиції України // Офіційний сайт Міністерства юстиції України. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/16163>

11. Журавський В. Проблеми юридичної освіти // «Дзеркало тижня». – 2003. – № 3. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dt.ua/articles/30865>

12. Концепція розвитку вищої юридичної освіти // Юридичний журнал. – 2009. – № 11. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3358>

13. Леонова С. Проблеми реформування вищої юридичної освіти в контексті Сорбонсько-Болонського процесу [Електронний ресурс] / Фонд Віктора Пінчука // Офіційний сайт. – Режим доступу до документу: <http://old.pinchukfund.org/storage/students/works/2008/354.doc>

14. Христинченко Н. П. Адміністративно-правові та організаційні засади підготовки юристів / Н. П. Христинченко // Форум права. – 2010. – № 3. – С. 445 – 451. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/20103/10xnpzpj.pdf>